

Nr 9.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående sådant förtydligande av gällande vallagar, att förväxling av kartell-, parti- och fraktionsbeteckningar kan undvikas.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 115 i första kammaren av herr *Näsghård* och nr 195 i andra kammaren av herr *Persson* i Norrby hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till sådant förtydligande av gällande vallagar, att förväxling av kartell-, parti- och fraktionsbeteckningar kan undvikas».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Förevarande motioner ha väckts i anledning av regeringsrättens utslag den 13 november 1946 i ärende avseende val av kommunalfullmäktige i Österfärnebo socken i Gävleborgs län. Regeringsrätten har härom anfört: »Sedan inom nämnda socken val den 15 september 1946 förrättats för utseende av tjugofem kommunalfullmäktige för en tid av fyra år, räknade från och med den 1 januari 1947, verkställde länsstyrelsen den 2 oktober 1946 sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna. Därvid ordnades till en början de avgivna giltiga valsedlarna i tre A-grupper, varav en med beteckningen »Fram till val». Inom sistnämnda A-grupp ordnades valsedlarna i fyra B-grupper, nämligen »Landsbygdspartiet Bondeförbundet», »Landsbygdspartiet», »Högern» och »Folkpartiet». Sedan ordningen mellan namnen i erforderlig utsträckning bestämts, fördelades platserna mellan förekommande grupper, därvid tjugofem personer förklarades valda till kommunalfullmäktige. I besvären anföra klagandena huvudsakligen följande. Vid valet hade för Landsbygdspartiet Bondeförbundet avgivits 399 godkända valsedlar. Dessa hade varit fördelade å tre listtyper, varav två haft partibeteckningen »Landsbygdspartiet Bondeförbundet» tryckt på två rader, medan den tredje typen haft samma partibeteckning tryckt på en rad. Den senare listtypen hade vid sammanräkningen betraktats som en särskild B-grupp och ej sammanräknats med de båda föregående. Detta hade haft till följd, att Landsbygdspartiet Bondeförbundet fått en plats mindre än partiet skulle hava erhållit, om alla listtyperna sammanförts till en grupp. Det vore emellertid ställt utom varje tvivel, att de väljare, som använt sig av de olika listtyperna, avsett att rösta under samma partibeteckning och även trott sig göra detta. Att partibeteckningen på vissa valsedlar tryckts på två rader, hade berott på valsedlarnas format, som icke medgivit tryck-

ning på en rad med tillräckligt stor stil. Namnet »Landsbygdspartiet Bondeförbundet» vore sedan flera år tillbaka känt såsom partibeteckning och hade även inregistrerats såsom partibeteckning vid 1944 års riksdagsmannaval i länet. Det förefölle orimligt, att den omständigheten, att partibeteckningen i ena fallet tryckts på två rader men i det andra på en rad, skulle föranleda, att valsedlarna icke finge räknas tillsammans vid mandatfördelningen, ehuru det klart framginge av omständigheterna, att meningen varit att använda samma partibeteckning. Klagandena yrkade, att Kungl. Maj:t ville förordna, att ny röstsammanräkning skulle företagas med iakttagande av att samtliga under beteckningen »Landsbygdspartiet Bondeförbundet» avgivna valsedlar hänfördes till samma grupp.»

Regeringsrätten beslöt enhälligt att lämna besvären utan bifall, »enär länsstyrelsen i anmärkta hänseendet måste anses hava rätteligen förfarit».

I anledning av det ovan refererade fallet föreslå motionärerna, att gällande vallagar förtydligas så, att en förväxling av väljarbeteckningar för framtiden skall kunna undvikas.

De bestämmelser, som ha betydelse för bedömandet av förevarande spörsmål, återfinnas i 23 § första stycket kommunala vallagen och 59 § andra stycket lagen om val till riksdagen.

I 23 § kommunala vallagen stadgas bl. a.:

Nederst å valsedels framsida må vara såsom valbeteckning anbragt en av beteckningarna »landstingsmannaval», »kommunalfullmäktigval», »municipalfullmäktigval», »stadsfullmäktigval», »kyrkofullmäktigval för församlingen», »kyrkofullmäktigval för samfälligheten» eller »kyrkofullmäktigval för skoldistriktet» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val. Ovanför namnen skall å valsedel utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av väljare eller för viss meningsriktning). Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av väljare eller viss meningsriktning inom partiet).

Motsvarande stadgande i 59 § andra stycket lagen om val till riksdagen lyder:

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas en, två eller tre beteckningar i ord för viss grupp väljare eller för samverkande sådana grupper eller för viss meningsriktning (väljarbeteckning). Utsättas två eller tre beteckningar, skola de uppföras den ena under den andra. Användes kartellbeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, skall den sättas såsom första beteckning och såsom andra beteckning utsättas någon av de å listan under kartellbeteckningen uppförda partibeteckningarna. Partibeteckning, som å listan uppförts under kartellbeteckning, må ej å valsedel upptagas i annan ordning än nu är sagd. Annan partibeteckning må användas antingen såsom första, andra eller tredje beteckning.

Motionärerna ha icke lämnat någon anvisning på huru deras önskemål skulle kunna tillgodoses. Vid prövning av frågan har utskottet funnit, att

en omformulering i motionernas syfte av vederbörande stadganden i val-lagarna knappast kan företagas utan att härigenom andra svårigheter kunna uppstå. Med hänsyn härtill och då ett regeringsrättsutslag med prejudice-rande betydelse numera föreligger på området, får utskottet avstyrka bifall till motionerna. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 mars 1947.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Herlitz, Karl August Johanson,* Elmgren, Björck,* Lindén,* Gustavson,* Sandberg, Söderdahl och Hjalmar Nilsson*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Nordström i Torsby, Nilsson i Göteborg, Nolin, Kyling,* Norén,* Spångberg,* Hægglom* och Larsson i Stockholm.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Gustavson* och *Pettersson* i Norregård, som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte tillstyrka de föreliggande motionerna.
